

відомих українських виконавців, таких як В. Білоножко, Д. Гнатюк, Р. Кириченко, М. Кондратюк, Д. Петриненко, тріо Мареничів та ін. Особливою популярністю серед слухачів користуються пісні «Київ — моя любов», «Поле моє, поле», а серед 7 оперет — твір «Зоряний час».

Як талановитий піаніст В. Філіпенко не міг обійти увагою написання фортепіанних творів, частим виконавцем яких був сам автор. Серед фортепіанних творів, найвідомішими є «Токата» (яка з 1968 року стала обов'язковим твором на конкурсі ім. М. Лисенка), Соната-поема (1967) і концертна п'єса «До тебе».

В. Філіпенко створив чимало музичних шедеврів, серед яких особливо виділяється твір «До тебе». Ця композиція вирізняється глибоким ліризмом, ніжністю та емоційною виразністю, що робить її унікальною в сучасному музичному просторі. П'єса «До тебе» написана до срібного ювілею подружнього життя композитора й присвячена дружині Тетяні Олександрівні, яку кияни знають як ведучу Київської філармонії. Існують кілька варіантів виконання п'єси — соло, з оркестром, з різними за складом ансамблями. Уперше п'єса прозвучала у виконанні автора в Палаці «Україна» з Президентським оркестром під керівництвом А. Молятая. Виконуючи роль лейтмотиву у фільмі «Театральний сезон», музика п'єси допомагає розкрити головним героям не висловлене, те, що залишилося «за кадром».

У сольному фортепіанному варіанті п'єси відчувається хист композитора-пісняря, майстерність створення пролонгованих мелодійних фраз, а також простежується вплив творчості Ф. Шопена (улюбленого ще з юнацьких часів композитора В. Філіпенка), що проявляється у вокалізації тематичного матеріалу, використанні арпеджованого «шопенівського» акомпанементу, прозорості фактури, гармонійному забарвленні, інтонаційній схожості, фразуванні, драматургічній побудові, динамічному розвитку й особливо — у втіленні овіяного романтикою художнього змісту. Ця алузія відсилає нас до шопенівських ноктюрнів і демонструє суголосне з геніальним польським мелодистом романтичне бачення світу.

У фортепіанних творах В. Філіпенка віддзеркалися не тільки величезний діапазон його піаністичного обдарування, а й талант композитора-мелодиста та митця-романтика, здатного відтворювати в музиці найтонші прояви внутрішнього світу. Надзвичайно ніжна, задушевна, щемлива, натхненна імпровізація «До тебе», у якій композитор відтворив своє піднесене відношення до жінки, нікого не залишає байдужим. Це — присвята всім жінкам, любовна лірика у вищому прояві, гімн Любові як сенсу життя на Землі.

Х. Юрко

СЕМАНТИЧНІ АСПЕКТИ ТЕМБРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРАБАСУ В КОНЦЕРТІ ДЛЯ КОНТРАБАСА ТА СТРУННОГО ОРКЕСТРУ H-MOLL ЗОЛТАНА АЛМАШІ

Х. Yurko

SEMANTIC ASPECTS OF TIMBRAL ORGANIZATION OF THE DOUBLE BASS IN THE CONCERTO FOR DOUBLE-BASS AND STRING ORCHESTRA IN H-MOLL BY ZOLTAN ALMASHI

Концерт Золтана Алмаші для контрабаса з оркестром h-moll (2014), присвячений київському контрабасисту Назарію Стецю. Цикл складається з восьми частин, кожна з яких має власну назву: «Елегія», «Інтерлюдія», «Мультифільм», «Техно»,

«Інтерлюдія 2», «Райдуга в січні», «Інтерлюдія 3», «Варіації на тему Боттезіні». Серед них наявні як програмні («Мультифільм», «Техно»), так і жанрово визначені («Елегія», «Варіації»). Наявність восьми частин, що не відповідає класичному канону сольного концерту, а також використання назв, зокрема тих, які відсилають до певних жанрових асоціацій, свідчить про ознаки жанру сюїти. Контрастне чергування образних сфер, темпів, фактури та складу виконавців підтверджує цю особливість. Розглянемо коротко кожен із частин, додавши тезисний аналіз основних параметрів композиції та зосереджуючись на ролі солюючого контрабаса.

Перша частина «Елегія» (Andante) відкриває цикл, репрезентуючи лірико-драматичний характер. Гомофонно-гармонічна фактура підкреслює виразність висловлювання солюючого контрабасу, який формує музичний дискурс зі струнним оркестром. «Інтерлюдія» (Andante, rubato) має імпровізаційний характер, що досягається шляхом залучення речитативного типу висловлювання та вводить слухача в образну сферу медитативності, споглядальності звуками одного інструменту контрабасу solo. Наступна частина «Мультифільм» (Allegro) модулює в скерцозну образну сферу, використовуючи жанровість і калейдоскопічність форми. Солюючий контрабас інтегрується в загальну композицію. «Техно» (Allegro molto) демонструє моторність і механістичність в образах, фактурі та технічних прийомах виконання. Тут контрабас постає у взаємодії зі струнним оркестром. «Інтерлюдія 2» (molto rubato) заглиблює у сферу рефлексії, створену контрабасом solo. «Райдуга в січні» (Andante) має імпресіоністський характер, де домінують інструменти струнного оркестру, а контрабас доповнює загальний образ фрагментарними вставками тонкого звукопису. «Інтерлюдія 3» (Adagio) містить музичні ремінісценції з першої частини з елементами імпровізаційності.

Особливість цієї інтерлюдії полягає в тому, що тут звучить не тільки солюючий інструмент, а й оркестр, якому доручено створення гармонійного м'якого тла акордових педалей. Наостанок, у частині «Варіації на тему Боттезіні» (Allegro) формується образ драматично-моторного фіналу струнним оркестром та домінуючим контрабасом.

Цикл об'єднаний системою драматургічних ліній, тематичних зв'язків та арок. Лінія лірико-споглядальних образів представлена в «Елегії», «Інтерлюдіях» та «Райдусі в січні». Контрастуючи з нею, моторні й скерцозні образи втілені в «Мультифільмі», «Техно» та «Варіаціях на тему Боттезіні». Інтерлюдії, що розташовані несиметрично, формують структурний каркас із частин, що уособлюють сольне висловлювання контрабаса. Вони демонструють різні відтінки ліричного викладу та осмислення дійсності: перша позначена як *misterioso*, друга — *dolce* (ніжно), третя — втомлено. Тематичний матеріал інтерлюдій пов'язаний із сусідніми частинами, що формує єдність і логічність побудови циклу.

Тональна організація твору підпорядкована головному центру «h», відчувається тональність h-moll, проте композитор не вказує ключових знаків. Винятком є частина «Райдуга в січні», що тяжіє до паралельної тональності D-dur, проте знаки також не зазначені. Партія солюючого контрабаса записана *in C*. Струнні інструменти виконують як оркестрову, так й ансамблеву функцію, що забезпечує різноманітність тембрових взаємодій. Контрабас виступає і як головний інструмент, і як рівноправний ансамблевий голос, а також як контрастний елемент відповідно лінії оркестру в музичній фактурі.

Семантична багатогранність контрабаса виявляється в його ролі як лірично-персонажа, що рефлексує, протестує, взаємодіє зі світом. Його висловлення набувають різних характеристик: аріозних, пісенних, речитативних, танцювальних, моторних, експресивно-колеристичних («Райдуга в січні»). Окрім ліричної сфери, контрабас виконує роль скерцозного інструменту («Мультфільм»), а також драматичного конфігуранта у фіналі циклу та «Інтерлюдії 3». Різноманітність семантичних функцій визначає і широкий спектр технічних прийомів: pizzicato, чвертьтони, флажолети, використання розширеного діапазону, детальне опрацювання темпових та динамічних градацій, складні ритмічні структури тощо.

Діалог контрабаса з оркестром реалізується через різні моделі взаємодії:

- гармонічний діалог («Елегія», «Райдуга в січні»), де контрабас доповнює оркестрову фактуру;
- діалог єдиночасного контрасту, що уворює семантичну напругу (протиставлення хоралу та тріольних фігур як символів вічності та часу);
- різке протиставлення, де контрабас й оркестр різко протиставляються як носії кардинально різних смислів, протилежної семантики (кінець «Техно», де на алеаторично-сонористичний шар оркестру накладається контрабас з монологом-осмисленням, саме із монологом, адже діалогу із механістичним началом не відбувається).

Струнний оркестр трактується як ансамбль солістів, що підкреслюється розподілом партій *divisi*, високими технічними вимогами та персоналізованим підходом до голосів. Концерт Золтана Алмаші є прикладом розширеної трактовки контрабаса як інструмента з виразним ліричним, драматичним та скерцозним потенціалом.

Р. Захарова

МУЗИЧНА ОСВІТА В США ТА УКРАЇНІ: ПОРІВНЯННЯ СИСТЕМ КРИЗЬ ПРИЗМУ ОСОБИСТОГО ДОСВІДУ

R. Zakharova

MUSICAL EDUCATION IN THE USA AND UKRAINE: COMPARISON OF SYSTEMS THROUGH THE PRISM OF PERSONAL EXPERIENCE

Академічна мобільність є важливою компонентою професійного розвитку сучасного музиканта, оскільки дозволяє ознайомитися з різними підходами до викладання музичного мистецтва. У межах програми академічного обміну я отримала можливість навчатися в США за спеціальністю «Музичне мистецтво». Поєднання навчання в американському та українському університетах дало змогу не лише вдосконалити професійні знання та навички, але й порівняти освітні системи двох країн. Метою цієї доповіді є аналіз особливостей навчального процесу, структури музичної освіти, вибору дисциплін у США та Україні, а також виявлення їхніх спільних рис і відмінностей.

У 2024 р. я стала однією з десяти фіналістів міжнародної програми академічного обміну Global UGRAD (The Global Undergraduate Exchange Program), що надає можливість видатним студентам бакалаврату з усього світу навчатися протягом одного семестру в університетах США без здобуття ступеня. Згідно з умовами програми, студенти не мають можливості самостійно обирати штат чи університет для навчання, а розподіляються відповідно до своєї спеціальності. У межах цієї програми я навчаюся в Ball State University (Muncie, Indiana) у College of Fine Arts, School of Music.